

kooperatīvu konsolidācija, arī otrā līmeņa izveide, līdzīgi kā to īstenoja *Baltu piens*. Arī kooperatīvā ietilpstošo saimniecību stiprināšana – ļaujot tām vairāk investēt savā attīstībā ar mērķi, ka tā spēcīgāks kļūst arī kooperatīvs, kurā ietilpst saimniecības. Spēcīgu saimniecību kooperatīviem ir jaudīgākas attīstības iespējas, tostarp investējot, palielinot ražošanas apjomus. Apjoms rada pamatu pārstrādes attīstībai, tātad pievienotajai vērtībai.

Atsevišķa joma ir arī mežsaimniecība – tā ir viena no Latvijas lauku dominējošām sastāvdaļām, proti, vairāk nekā pusi Latvijas teritorijas sedz meži, esam piektā apmērotākā valsts Eiropā blakus skandināviem. Mežam aprites ekonomikā un arī ilgtspējīgas lauksaimniecības darbībā ir aizvien lielāka loma. Tālab ir jāstiprina arī mežsaimniecības kooperatīvi, kas stimulē meža kvalitatīvu apsaimniekošanu un arī atbalsta kokrūpniecību – mūsu eksporta flagmani. Kooperatīvs rada gan sociālas, gan ekonomiskas vērtības.

Mežsaimniecības nozarē vēlamies panākt, lai kooperatīvs ir ne tikai kokmateriālu tirgotājs, kas saņem augstāku cenu par apjomu, un palīgs apsaimniekošanā – koku stādīšanā, krājas kopšanā, apmācībās –, bet arī iesaistās koksnies produkcijas ražošanā, līdzīgi kā to dara skandināvu meža kooperatīvi. Pašlaik iesaistāties Zemkopības ministrijas Meža departamenta garadarbā – Meža un saistīto nozaru pamatnostādņu tapšanā, kurā ietvertu kooperatīvu lomu. Svarīgi, lai mežs kā resurss ir mūsu iedzīvotāju īpašumā.

LLKA piedalās arī jaunā perioda Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) stratēģiskā plāna izveidē. Kādi ir galvenie punkti, kas būtu svarīgi kooperācijai?

Darbojamies arī ar pašreizējo KLP plānu. Tā ietvaros ir atsevišķs finansējums, kas piešķirts kooperatīviem – kopumā aptuveni 11 miljonu eiro. Tas ir sadalīts divās daļās. Kooperatīvi šim atbalstam pieteicās vairāk, nekā bija plānots. Tāda tendence varētu būt arī nākotnē, tāpēc turpmāk prasīsim, lai šī atbalsta aploksne kooperatīviem ir lielāka, ja citu aplokšņu nauda netiek pilnībā izmantota.

Nākamais, ko gribam izcīnīt, – lielāku atbalsta intensitāti projektos. Esam izpētījuši, ka, piemēram, pārstrādes uzņēmums, kas nepieder kooperatīvam, var saņemt lielāku atbalstu nekā kooperatīvam piederošs. Mūsaprāt, tas nav godīgi.

Kooperatīvam, kam pieder sava pārstrāde un kas tādējādi veiksmīgāk var izpildīt stratēģiju *No lauka līdz galdam*, būtu jāsaņem lielāks atbalsts, kas ļautu straujāk attīstīties. Domāju, arī Latvijas pilsoņi būtu gatavi labāk atbalstīt vietējiem piena ražotājiem piederošu uzņēmumu, nevis tādu, kam patiesais labuma guvējs vispār nav Latvijas pilsonis. Šobrīd pārstrādes attīstības ierobežojošais faktors ir kapitāla un saražotās produkcijas apjoma trūkums. Tas nozīmē, ka KS jāklūst lielākām, lai varam runāt jau par mēroga ekonomiku, domāt par savu kooperatīvu zīmolu un savas produkcijas stabilu vietu lielveikalu plauktos.

Trešais punkts – panākt lielāku atbalstu lauksaimniekiem, kuri vairāk domā par ilgtspēju, iesaistās kooperācijā, iespējams, dažbrīd arī saņemot mazāku peļņas daļu, taču raugās uz savu saimniecisko ilgtermiņu. Būtu tikai godīgi, ja viņiem būtu kādas priekšrocības, startējot dažādos projektos. Tādā veidā saimniecība stiprinātu savu kapacitāti, varētu saražot un pārdot vairāk produkcijas, tādējādi arī kļūstot efektīvāka.

Cināties arī par to, lai lauksaimnieki, mežsaimnieki, uz kuru zemes tiek pasludināti kādi liegumi, atrasti dabas aizsardzības objekti vai kas cits, kas šajā platībā ierobežo vai pat vispār aizliedz saimniecisko darbību, saņemtu adekvātas kompensācijas. Jo visi šie objekti tiek sargāti ne jau saimnieka, bet gan visas sabiedrības interesēs.

Kādi ir LLKA nākotnes plāni un darba uzdevumi?

Joprojām ir jāstiprina kooperācija, jāapvieno vairāk kooperatīvu zem sava karoga – līdz pat 80% no visiem ražotājiem, jāpanāk lielāks atbalsts kooperatīvu saimniecībām, kas domā ilgtermiņā, ilgtspējīgi, nevis veido spekulatīvas attiecības – skatās, kur izdevīgāk tobrīd pārdot, – bet gan ar savu kvalitāti un kopējo apjomu ar biedriem attīsta ilgtermiņa biznesa saites. Patlaban graudkopībā kooperācijā iesaistīti mazāk nekā 50% lauksaimnieku, piensaimniecībā – aptuveni ceturtā daļa. Pēc apgrozījuma tā ir lielākā iesaiste. Pārējās nozares ir sadrumstalotākas, piemēram, medus nozarē kooperācija aptver kādus desmit procentus, tāpat gaļas nozarē, joprojām maz – dārzkopībā, pateicoties importa ietekmei.

Acīmredzot kooperācijai vajag lielāku finansiālu atbalstu, jo tieši izaicinājuma laikos kooperatīvi spēj attīstīties un investēt, kā pierada arī nesenā kārtā atbalsta

pasākumā *Ieguldījumi materiālajos aktīvos*. Kooperatīvi pieprasa vairāk līdzekļu un intensīvāku atbalstu attīstībai.

Jāpanāk lielāks atbalsts tieši pārstrādei, kas pieder kooperatīviem, jo tas līdzsvaro ekonomiku. Lauksaimniekiem ir iespēja stabilizēt savus ienākumus, proti – kad izejvielu cena, piemēram, piena, ir zema, tad izdevīgi ir piena pārstrādātājam, bet, kad augsta – piena ražotājam. Ja kooperatīvam ir pārstrāde, tad biedri iegūst jebkurā gadījumā, un tas jau ir ilgtspējīgi. Tāds piemērs ir KS *Straupe* – tās biedri saņem augstāko cenu par saražoto pienu. Protams, šis risinājums nav absolūta panaceja visās nozarēs un visos laikos. Bet vismaz šobrīd šis modelis strādā. Ja būtu ļoti efektīvs pārstrādātājs, kas varētu maksāt augstu cenu, lai nodrošinātu izejvielas piegādes laikā, apjomā un kvalitātē, tad pārstrāde varētu kooperatīviem arī nepiederēt. Bet Latvijā piena nozarē nav tādas situācijas.

Jāpacenšas attīstīt kooperācija meža nozarē. Cik spēcīgi ir skandināvu kooperatīvi ar savu mežu un savu pārstrādi! Tas palīdz skandināviem būt ne tikai pārtikušiem, bet arī īstenot sociālus un ekonomiskus mērķus. Mūsu meža kooperatīvi veicina gan biedru izglītošanu, gan kvalitatīva meža veidošanu – jaunaudžu kopšanu, stādīšanu, un, protams, apvieno biedrus, lai pārdotu koksni par augstāku cenu. Taču nozarē ir pelēkie darboņi, kas nemaksā nodokļus, kas reputāciju maina kā cimdsus. Ar tādām nākas konkurēt. Ir situācijas, ka piekrāptais meža īpašnieks, kam lēti atņēma cirsmu, vērsās pie kooperatīva, lai palīdz sakārtot izcirtumu, to atjaunot, bet pats treknākais kumos jau ir pelēkajā zonā. Tālab ar meža īpašniekiem ir jāstrādā profilaktiski – jāinformē, jāskaidro, un meža kooperatīvi to dara lieliski. Taču jāspēr nākamais solis – tie ir ieguldījumi materiālajos aktīvos, iekārtās, transportā. Visā, kas var veidot pamatu turpmākai attīstībai – vēl lielākai pievienotajai vērtībai. Jāveicina investīcijas meža nozares kooperatīvos, jo tas arī sekmēs lielāku biedru piesaisti, lielāku koksnies apjomu un devumu tautsaimniecībai, kad kooperatīvs kļūst par nozīmīgāku uzticamu partneri kokrūpniekiem.

Centīsimies arī plašākai sabiedrībai stāstīt par kooperācijas nozīmi – un to arī darām, sākam ar zinātniskām publikācijām kopā ar LBTU un arī RTU, tagad cenšamies, lai mūs sadzird arī *Agro Topa* lasītājs. ▲